

SÖKÜ YABAN HAYATI KORUMA ALANI'NDA TESPİT EDİLEN BÜYÜK MEMELİ HAYVANLAR

Nuri Kaan ÖZKAZANÇ
Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi 74100/Bartın

ÖZET

Bu çalışma araştırma alanında süreklilik avı ve iz sayım yöntemi uygulanarak yapılmıştır. Toplam büyüklüğü yaklaşık olarak 17.000 ha. olan alanın 4825 ha.'lık kısmı taranmıştır. Yapılan arazi çalışmaları sonucunda alanda üç farklı takımdan toplam sekiz büyük memeli hayvan türü tespit edilmiştir. Bu türler: **Lagomorpha** (bir tür) (*Lepus europaeus* L. 1458 (Tavşan)), **Carnivora** (dört tür) (*Vulpes vulpes* (L. 1758) (Kızıl tilki), *Martes foina* (L. 1758) (Kaya sansarı), *Canis lupus* L. 1758 (Kurt), *Ursus arctos* L. 1758 (Bozayı)), **Artiodactyla** (üç tür) (*Sus scrofa* L. 1758 (Yaban domuzu), *Capreolus capreolus* (L. 1758) (Karaca), *Cervus elaphus* L. 1758 (Kızıl geyik)). Araştırma sonuçlarına göre yaban domuzu (*Sus scrofa*) alanda en yüksek popülasyona sahip olan türdür. Popülasyon yoğunluğu en yüksek olan ikinci tür ise karacadır (*Capreolus capreolus*). Yırtıcı türler arasında tilki (*Vulpes vulpes*) en yüksek popülasyon yoğunluğuna sahiptir. İkinci kaya sansarı (*Martes foina*) ve üçüncüde kurttur (*Canis lupus*). Bozayının (*Ursus arctos*) popülasyon yoğunluğu orta seviyede iken kızıl geyik (*Cervus elaphus*) ve tavşanın (*Lepus capensis*) popülasyon yoğunlukları oldukça düşüktür.

Anahtar Kelimeler: Bartın-Sökü, yaban hayatı koruma alanı, memeli hayvan, popülasyon

MAMMAL ANIMALS WERE DETERMINATED IN BARTIN-SÖKÜ WILDLIFE PROTECTION AREA

ABSTRACT

This study was conducted by battue and track counting method in the research area. 4825 ha. of about 17.000 ha. land was investigated. 8 mamal animal species form 3 different orders were indentificated. This species are **Lagomorpha** (1 species) (*Lepus europaeus* L. 1758 (European hare)), **Carnivora** (4 species) (*Vulpes vulpes* (L. 1758) (Red fox), *Martes foina* (L. 1758) (Beech marten), *Canis lupus* L. 1758 (Grey wolf), *Ursus arctos* L. 1758 (Brown bear)), **Artiodactyla** (3 species) (*Sus scrofa* L. 1758 (wild board), *Capreolus capreolus* (L. 1758) (Roe deer), *Cervus elaphus* L. (Red deer)). According to results of study wild boar (*Sus scrofa*) has highest population in this area. Roe deer (*Capreolus capreolus*) has tehe second level population level. Among the predator species red fox (*Vulpes vulpes*) has highest population level. The second is beech marten (*Martes foina*) and the thirth is grey wolf (*Canis lupus*). While the popuklation of brown bear (*Ursus arctos*) is in medium level, red deer (*Cervus elaphus*) and European hare (*Lepus europaeus*) populations are extremelly low.

Key Words: Bartın-Sökü, wildlife protection area, mamal animals, population

1. GİRİŞ

Omurgalıların (**Vertebrata**) en yüksek gurubunu kapsayan memeliler (**Mamalia**) sınıfının üyeleri yavrularını göğüs bezlerinden (*mama*= göğüs, meme, süt bezi) salgıladıkları süt ile besledikleri için bu adı almışlardır (Hızal, 2008). Memeliler; synapsid kafatası yapıları, üç kemikten (öz, üzengi, çekiç) oluşmuş işitme kemikçikleri, bir kulak zarının (tympanicum) olması, ağız boşluğunu burun boşluğundan ayıran ikinci bir damağın olması, sağ aort yayının tamamen körelmesi, yuvarlak ve çekirdeksiz al yuvarların varlığı, karın ve göğüs boşluğunun kashi bir diyafraimla ayrılması, süt veren bezlerinin bulunması, embriyonik olarak ortaya çıkan

kıl örtüsünün varlığı, testislerin vücut dışında bulunan testis keseleri (scrotum) içinde bulunması, yumurtalarının küçük ve kabuksuz olması ile diğer omurgalı hayvanlardan ayrılır (Demirsoy, 1992).

Memeliler dünya üzerinde kara, deniz ve havadaki farklı habitatlarda yaşamlarını sürdürürler. Bu yaşam alanlarında herbivor (otçul), karnivor (etçil) ve omnivor (etçil-otçul) olarak besin rejimlerini geliştirmişlerdir. Memelilerin çoğu geceleri faaliyet göstermektedir (Çanakçıoğlu, 1987; Hızal, 2008).

Memeliler yavaş hareketli oldukları ve yeryüzü coğrafyasına bağımlı olarak yaşadıkları için dünya üzerindeki yayılışları oldukça belirgin ve izlenebilir tarzdadır. Günümüzde yaşayan memeliler 3 alt sınıf, 26 takım, 136 familya, 1229 cins, 5416 tür ve yaklaşık olarak 15000 den fazla alt türle temsil edilmektedir. Ayrıca dünya üzerinde yaşamış ancak şu anda soyu tükenmiş iki alt sınıfın varlığı da bilinmektedir (Demirsoy, 1992; Wilson and Reeder 2005).

Türkiye gerek coğrafi yapısı ve konumu gerekse de taşıdığı habitat özellikleri itibarı ile farklı türdeki memeli hayvanları barındırabilecek bir özelliğe sahiptir. Ancak şu ana kadar yapılan çalışmalar ile Türkiye'deki memeli hayvanların tür sayısı hakkında kesin bir kanıt elde edilememiştir. Türkiye'deki memeli hayvanların tür sayısını Çanakçıoğlu ve Mol (1996) 8 takım, 30 familya, 104 tür olarak belirtmişlerdir. Bora (2001) ise bu türleri 9 takıma altında toplanmış 160 tür olarak göstermektedir. Ancak son yapılan sistematik çalışmalar doğrultusunda Türkiye'de 169 memeli hayvan türünün olduğu ve bunların 128'inin belgelendiği görülmektedir (html).

Bu çalışma Bartın ili Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda bulunan büyük memeli hayvanlar ve bu hayvanların yoğunluklarının tespit edilmesi amacı ile yapılmıştır. Bu doğrultuda alanda yapılan arazi çalışmalarını ile memeli hayvanların canlı bireyleri, iz ve kalıntıları aranmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda alandaki memeli hayvanlar tespit edilmiştir. Tespit edilen memeli hayvanlar eldeki mevcut literatür ile Türkiye dağılışı karşılaştırılarak desteklenmiş ve çalışma sonuçlandırılmıştır.

2. MATERYAL – METOT

2.1 Materyal

Çalışmanın ana materyalini Sökü Yaban Hayatı Korunma Alanı ile bu alan içinde yaşayan memeli hayvanlar, bu memeli hayvanların, ayak izleri, dışkıları, trefeleri, kıl kalıntıları, beslenme ve barınma izleri oluşturmaktadır.

2.2 Metot

Çalışmanın metot kısmı arazi çalışmaları ile bulguların elde edilmesi ve bu bulguların büro çalışmaları ile değerlendirilmesi şeklinde yürütülmüştür.

Arazi çalışmaları başlamadan önce alanda ön etüt çalışmaları yapılarak toplam alanın % 20-25'lik kısmına tekabül eden ve tüm alanı örnekleyecek olan orman bölmeleri tespit edilmiştir. Alanı örnekleyecek nitelikte olan bu orman bölmelerinin arazi yapısına bağlı olarak o bölmede uygulanacak olan araştırma yöntemleri seçilmiştir. Buna göre sık ve kapalılığı yüksek olan orman bölmelerinde süre av yöntemi, sıklığı ve kapalılığı daha düşük olan orman bölmelerinde ise memeli yaban hayvanlarının izlerinin belirlenmesi yöntemi uygulanmıştır.

Süre av yöntemi ile memeli yaban hayvanlarının canlı olarak görülerek tespit edilmesi amaçlanmıştır. Süre av yöntemi uygulanacak olan orman bölmelerinde memeli hayvanların muhtemel kaçış noktalarına alanı çevreleyecek şekilde 50-100 m ara ile gözlemciler yerleştirilmiştir. Alan içine eğitilmiş av köpekleri ile giren süre ekipleri memeli hayvanları ürktürek gözlemcilerin önüne doğru sürmüşlerdir. Alandan kaçan memeli hayvanlar gözlemcilerin önünden geçerken kayda alınmıştır. Böylece hem memeli hayvan türleri tespit edilmiş hem de tespit edilen memeli hayvan türünün birey sayısı belirlenmiştir.

İz sayım yönteminde ise 2-3 kişilik gruplar oluşturulmuştur. Her bir grup memeli hayvanların izlerini iyi tanıyan 1 deneyimli avcı ya da uzman ile 1-2 adet kayıt tutan gözlemciden oluşturulmuştur. Bu amaçla oluşturulan gözlem grupları memeli yaban hayvanlarının ayak izlerini, dışkılarını, trefe, kıl kalıntılarını, beslenme ve barınma izlerini belirlemişlerdir. İz sayım yönteminde tereddütlere sebep olmaması açısından

gözlemci gruplarının bulduğu izler Huş (1963), Halfpenny (1986) ile karşılaştırılarak izlerin doğrulukları onanmıştır.

Gerek süre av yöntemi gerekse de iz sayım yöntemi ile elde edilen bulgular günlük kayıt defterlerine işlenerek karşılaştırılmış ve sonuçta alandaki memeli yaban hayvanlarının tespiti ve alandaki dağılımları belirlenmiştir.

3. ALANIN TANITIMI

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı ilk olarak 1978 yılında tescil edilmiştir. Yaban Hayatı Koruma Alanı olarak ayrılan bu sahada özellikle koruma altına alınan flora ya da faunaya ait bir tür bulunmamakla birlikte yaban hayatı zenginliği açısından alanın tamamı koruma altına alınmıştır (Anonim, 2006).

3.1 Alanın Konumu ve Coğrafi Yapısı

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı; Bartın Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Kumluca, Ardıç, Sökü Orman İşletme Şeflikleri, Ulus Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Ovacuma Orman İşletme Şefliği ve Karabük Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Safranbolu Orman İşletme Şefliği'ni Sarıçiçek yaylasını içine alan 17.000 ha.'lık bir alanı kapsamaktadır.

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nın Doğusu: Gülistanoğlu Mahallesi'nden başlayarak yolu takiben Karaveli Mahallesi'ne giden asfalt yol; Güneyi: Karaveli Mahallesi'nden itibaren Örüklü Dere'den Kızlarkayası Tepesi'ne oradan da Zincirlikuyu Tepesi'ne kadar; Batısı: Zincirlikuyu Tepesi'nden başlayarak Karakaya Tepesi'nden sonra Ören Mahallesi'ne kadar Uzundere deresi; Kuzeyi: Ören Mahallesi'nden başlayıp Alaoğlu Mahallesi, Kulaksız Mahallesi, Cüce Mahallesi'ni takiben Ortaköy Mahallesi'ne giden köy yolları ve oradan Gülistanoğlu Mahallesi'ne kadar asfalt yol ile çevrilidir (Anonim, 2002).

Alan genel itibarı ile meyilli ve çok meyilli yamaç arazilerden oluşmaktadır. Ancak alan içinde Gezen Yaylası, Fındık Düzü, Katır Ovası, Jandarma Mezarlığı gibi küçük yaylalar ve düzlükler de bulunmaktadır.

Alan kireç taşı, yer yer granit ve enderitten oluşan bir topraktan yapısına sahiptir (Atalay, 2002).

3.2 Alanın Vegetasyon Yapısı

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı geniş ölçüde ormanlık bir alandır. Alanın hakim ağaç türü kayın (*Fagus orientalis*) olmasına karşın göknarlarda (*Abies bornmülleriana*) alanda kayınlar kadar fazla yer tutmaktadır (Mayer ve Aksoy 1998). Saf kayın meşcerelerinin yanında kayınlar; karaçam (*Pinus nigra*), sarıçam (*P. sylvestris*), meşe (*Quercus* spp.), kestaneye (*Castanea sativa*), ıhlamur (*Tilia argentea*) ile karışık olarak da bulunmaktadır. Göknar sadece sarıçiçek mevkiinde saf olarak bulunurken diğer alanlarda kayınlar ile karışık olarak bulunmaktadır. Bunu dışında alanın vejetasyon örtüsünü oluşturan diğer bitkiler şunlardır: Gürgeç (*Carpinus betulus*), akçağaç (*Acer* sp.), orman gülü (*Rhododendron* sp.), kuşburnu (*Rosa* sp.), böğürtlen (*Rubus* sp.), fındık (*Corylus* sp.), çilek (*Fragaria vesca*), üvez (*Sorbus aucacarpa*), sumak (*Rususs* sp.).

3.3 Alanın İklim Özellikleri

Alan Karadeniz iklim özelliklerini göstermektedir. Alandaki nem oranı genellikle ortalamaların üstünde bulunmaktadır ve yüksek rakımlı kesimlerde kar yağışı çok yoğun olmaktadır. Kışın kar kalınlığı bu noktalarda 2 m.'ye kadar çıkmaktadır.

4. BULGULAR

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda memeli hayvanları tespit etmek için yapılan arazi çalışmaları 13 Kasım–19 Aralık 2002 tarihleri arasında 9 farklı günde 20 farklı gözlem ile gerçekleştirilmiştir. Arazi çalışmaları sırasında yapılan 20 farklı gözlemin tarih, yer, mevkii, bölme, ekip sayısı ve yöntem ile ilgili bilgileri tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda Yapılan Gözlemler Tablosu.

Tarih	Yer	Mevkii	Bölme	Ekip Sayısı	Yöntem
13.11.2002	Ardıç OİŞ*	Gezen Yaylası	5, 19, 20, 21	20 sayım ekibi	İz sayımı
13.11.2002	Ardıç OİŞ	Fındıcak Düzü	40, 121	10 süreççi, 25 sayımcı	Sürek yöntemi
14.11.2002	Kumluca OİŞ	Kızıllar Köyü	69	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
14.11.2002	Kumluca OİŞ	Kızıllar Köyü Mezarlığı	72	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
16.11.2002	Sökü OİŞ	Şehabettin Mah.	39, 40	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi
16.11.2002	Sökü OİŞ	Şehabettin Mah.	41	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
16.11.2002	Ardıç OİŞ	Ardıç Düzü	34	15 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
17.11.2002	Ardıç OİŞ	Jandarma Mezarlığı	15	20 sayım ekibi	İz sayımı
17.11.2002	Safranbolu OİŞ	Sarı Çiçek	14, 15, 16, 17, 18, 32, 35, 38	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
20.11.2002	Ardıç OİŞ	Gezen Yaylası, Çelikbaş Düzü, Ardıç Düzü	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 26, 28, 29, 30	20 sayım ekibi	İz sayımı
16.12.2002	Ardıç OİŞ	Ezen Yaylası	5, 6, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 40, 41, 121	20 sayım ekibi	İz sayımı
17.12.2002	Safranbolu OİŞ	Sarı Çiçek	12, 14, 15, 16, 17, 18, 35, 41, 42	5 sayım ekibi	İz sayımı
17.12.2002	Ardıç OİŞ	Sarı Çiçek- Ardıç Düzü	31, 32, 34, 35	5 sayım ekibi	İz sayımı
17.12.2002	Ardıç OİŞ	Jandarma Mezarlığı Ardıç Düzü	1, 15, 16, 36, 37	5 sayım ekibi	İz sayımı
17.12.2002	Ardıç OİŞ	Katır Ovası	9, 10	5 sayım ekibi	İz sayımı
18.12.2002	Sökü OİŞ	Şehabettin Mah.	41	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
18.12.2002	Sökü OİŞ	Şehabettin Mah.	61, 62	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
18.12.2002	Sökü OİŞ	Şehabettin Mah.	60	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
19.12.2002	Kumluca OİŞ	Kızıllar Köyü	80	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı
19.12.2002	Kumluca OİŞ	Kızıllar Köyü Mezarlığı	72, 34, 35	10 süreççi 25 sayımcı	Sürek yöntemi İz sayımı

* OİŞ: Orman İşletme Şefliği

Yapılan arazi çalışmaları sonucunda 3 takımdan 8 farklı memeli yaban hayvanı türü tespit edilmiştir. Tespit edilen bu yaban hayvanlarının sınıflandırılması Çanakçıoğlu ve Mol (1996), Huş (1963), Wilson ve Reeder (2005)'dan yararlanılarak yapılmıştır. Alanda yapılan 20 gözlem sonucunda elde edilen veriler tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda Yapılan Gözlem Sonuçları Tablosu.

Takım	Familiya	Türler	Gözlenen Canlı Birey Sayısı	Belirlenen İz Sayısı
Lagomorpha	Leporidae	Tavşan (<i>Lepus europaeus</i>)	1	10
Carnivora	Canidae	Kurt (<i>Canis lupus</i>)	2	31
		Kızıl Tilki (<i>Vulpes vulpes</i>)	3	169
	Mustellidae	Kaya Sansarı (<i>Martes foina</i>)	3	122
	Ursidae	Boz Ayı (<i>Ursus arctos</i>)	1	51
Artiodactyla	Cervidae	Karaca (<i>Capreolus capreolus</i>)	10	217
		Kızıl Geyik (<i>Cervus elaphus</i>)	-	5
	Suidae	Yaban Domuzu (<i>Sus scrofa</i>)	14	574

Alan içinde en az olarak gözlenen tür olan tavşanın 1 adet canlı bireyi ve 10 adet izi (ayak) belirlenmiştir. Bu izlerin hepside Gezen yaylası ve yakın çevresindeki çalılık ve dikenlik alanlarda tespit edilmiştir.

Araştırma alanı içinde 2 adet canlı birey ve 31 adet ayak izi ile tespit edilen kurt alanda dağınık bir yayılış göstermektedir. Kurda ait izler orman içleri ile orman içi açıklıklarda ve taban vadilerde gözlenmiştir. Araştırma alanı içinde tespit edilen memeli hayvan içinde kurt en nadir rastlana 2. türdür.

Yapılan arazi çalışmaları sırasında tilkiye ait olan 166 ayak izine rastlanmasına rağmen sadece 3 adet canlı birey alanda gözlenmiştir. Tilkilere ait izler alanda genellikle çalı formundaki diri örtünün bulunduğu kesimlerde ve alanın geneline dağılmış olarak tespit edilmiştir. Tilki nadiren yüksek rakımlı bölgelerde gözlenirken yerleşim yerlerine yakın kesimlerde daha sık olarak gözlenmiştir.

Yapılan gözlemler sonucunda kaya sansarının alanda 3 adet canlı bireyi gözlenirken, 122 adet farklı izi (ayak, dışkı) tespit edilmiştir. Araştırma alanı içinde kaya sansarı, tilki ile benzer bir dağılım göstermektedir.

Araştırma alanında gözlem yapılan tüm bölgelerde toplam 51 adet ayı izine (ayak, dışkı) rastlanmış olmasına rağmen sadece Sarıçiçek mevkiinde bir adet canlı birey gözlemlenmiştir.

10 adet canlı bireyi ile 207 adet farklı tipte izi tespit edilen (dışkı, ayak izi) karacalar ise orman içindeki açıklıklarda ve hafif eyimli yamaçlarda daha yoğun olarak gözlenmiştir. Karacalar daha çok Sarı Çiçek ve ona komşu olan Ardıç mevkiinde daha yoğun olarak görülmüştür. Ancak iklime bağlı olarak karacanın güney yamaçlar doğrultusunda göç ettikleri dikkati çekmektedir.

Kızıl geyiğin alan içindeki 5 adet ayak izi sık orman içlerindeki açıklık alanlarda tespit edilmiştir. Bu türün tespit edildiği alanları Yenice Orman İşletmesi sınırlarına çok yakın yerlerde olması bu türün göç amaçlı olarak bu alan geldiği izlenimini vermektedir.

Araştırma alanı içinde hemen her yerde tespit edilen yaban domuzunun 14 canlı bireyi ve 574 farklı izi (ayak, dışkı, beslenme, eşinme) kayıt edilmiştir. Alanda türün vadi tabanlarında, sık diri örtü içinde ve yol kenarı açıklıklarında daha fazla faaliyette olduğu görülmüştür. Bununla birlikte türün yoğun olarak görüldü alanlar kısmen düşük rakımlı ve yerleşim yerlerine yakın olan orman alanlarıdır (Şekil1).

Şekil 1. Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanında tespit edilen büyük memelilere ait bazı iz ve kalıntılar a) Karaca boynuzu b) Karaca ayak izi c) Yaban domuzu ayak izi d) Yaban domuzu alt çenesi e) Kurt ayak izi f) Bozayı ayak izi g) Kaya sansarı dışkısı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda yapılan memeli hayvan gözlemleri sonucunda tespit edilen 3 takıma ait 8 memeli hayvandan yaban domuzları (*Sus scrofa*) alanda popülasyon yoğunluğu ve dağılımı en geniş olan tür olarak görülmektedir. Çalışmanın yapıldığı dönemdeki kış şartlarının (yoğun kar örtüsü) etkisi ile, yaban domuzlarının besin ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilecekleri alçak rakımlı bölgelere günlük ve mevsimlik göçler yaptıkları belirlenmiştir. Alandaki popülasyon yoğunluğu 2. derecede yüksek olan karaca (*Capreolus capreolus*) yaban domuzu ile benzer bir dağılım gösterse de yaban domuzu kadar düşük rakımlara inmemektedir. Araştırma alanındaki diğer bir artiodactyla türü olan geyik (*Cervus elaphus*) sadece çalışma alanının güney sınırı oluşturan Sarıçiçek bölgesinde tespit edilmiştir. Bu da geyiğin çalışma alanına komşu olan ve daha yoğun olarak bulunan Yenice Orman İşletmesi'nden geldiği kanaatini doğrulamaktadır.

Yapılan arazi çalışmaları sonucunda 4 farklı yırtıcı memeli hayvanın çalışma alanında bulunduğu belirlenmiştir. Bu türler yoğunluk sırasına göre kızıl tilki (*Vulpes vulpes*), kaya sansarı (*Martes foina*), bozayı (*Ursus arctos*) ve kurt (*Canis lupus*) olarak gözlenmiştir. Ancak ayıların günlük yaşamlarında çok geniş alanları gezdikleri dikkate alındığında sayılan bazı izlerin ayını ayıya ait olma ihtimali çok yüksektir. Nitekim 51 farklı ayı izine karşı 1 canlı bireyin görülmesi bu sanıyı desteklemektedir.

Araştırma alanı vejetasyon ve coğrafi yapısı ile tavşanlar için uygun habitatları kapsamasına rağmen alanda tavşanın canlı bireyi ve izleri çok az olarak bulunmuştur. Bunun nedeni incelendiğinde 2 farklı sebep ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- 1) Alanda tavşan üzerinde yoğun bir av baskısının olması,
- 2) Eski zamanlarda kürk ticareti için yapılan kurt, sansar ve tilki avının zamanla terk edilmesi ile tavşanın doğal predatörlerinin alanda yoğunlaşması ve tavşan üstünde baskı oluşturması.

Sökü Yaban Hayatı Koruma Sahasında yapılan arazi çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular, Sözen (2008) ile karşılaştırıldığında, tespit edilen büyük memeli hayvanların araştırma alanına komşu olan Zonguldak ilinde de bulunduğu görülmektedir.

Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda tespit edilen memeli hayvanların alan içinde orman meşcere tiplerine bağlı olarak farklı bir yoğunlukta dağılım gösterdikleri de görülmektedir. Alandaki memeli hayvanları meşcere tiplerine göre dağılımı tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda Meşcere Tiplerine Göre Memeli Yaban Hayvanların Dağılımı.

Meşcere Tipleri	Karaca	Kızıl Geyik	Yaban Domuzu	Kurt	Kızıl Tilki	Kaya Sansarı	Boz Ayı	Tavşan
Kayın hakim	E	F	A	D	D	E	E	F
Kayın hakim, değişik yapraklı, göknar, çam karışık	F	F	B	C	C	F	E	F
Kayın, göknar eşit ağırlıklı	B	E	A	C	B	B	D	E
Göknar hakim, kayın, çam, değişik yapraklı	B	F	C	E	D	C	C	E
Göknar hakim	A	F	D	E	D	C	E	F
Yol kenarı yerleşim yerleri yakını	F	F	B	E	D	C	E	F

A: Çok yoğun, B: Yoğun, C: Orta, D: Az, E: Çok az, F: Hiç yok

Tablo 3'den de anlaşılacağı üzere yaban domuzları kayın ve yapraklı ağaçların oluşturduğu meşcerelerde daha yoğun olarak bulunmaktadır. Karaca, saf göknar alanları ile kayın göknar eşit ağırlıklı meşcerelerde bulunmaktadır. Kızıl tilki ve kaya sansarı alanda kayın, göknar eşit ağırlıklı karışık meşcereleri tercih ederken, bozayı göknar ve göknar ağırlıklı karışık meşcereleri, kurt ise kayın göknar ağırlıklı meşcerelerde daha çok bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalar sonucunda Sökü Yaban Hayatı Koruma Alanı'nda tespit edilen 8 farklı memeli hayvan türünün alandaki dağılım ve miktarlarının bu alandaki taşıma kapasitesinin altında olduğu görülmektedir. Alan içinde ve yakın çevresinde yoğun bir av baskısının olduğu düşünüldüğünde buradaki memeli hayvan türlerinin popülasyonlarının zamanla daha da azalması muhtemel görülmektedir.

Dünya üzerindeki doğal varlıkların ve bu varlıklar içinde yer alan yaban hayvanlarının korunması ve sürdürülebilirlikleri ancak onların yaşam alanlarının korunması ve toplumun bu konuya olan hassasiyetinin artırılması ile mümkün olacaktır. Bu amaçla yaban hayvanlarının korunması için; toplumların eğitilmesi, belirgin bir kamuoyunun oluşturulması, korunan alanlarda yerel halk ağırlıklı koruma yapılması yaban hayatının devamlılığı için vazgeçilmez bir gerçektir.

KAYNAKLAR

- Anonim (2002) 2002-2003 Merkez Av Komisyonu Kararları
- Anonim (2006) Zonguldak, Bartın, Karabük Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu. Jeo-Tek&UTTA Ltd. İş Ortaklığı, Ankara.
- Atalay, İ. (2002) Türkiye'nin Ekolojik Bölgeleri. Orman Bakanlığı Yayınları. No:163 Meta Basımevi, Bornova, İzmir.
- Bora, M.E. (2001) Sürdürülebilir Avcılık İçin Temel Eğitim Kitabı. T.C. Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü. Eğitim Yayınları No: 1 ISBN: 975-8273-32-9 Ankara.
- Çanakçıoğlu, H. (1987) Orman Zoolojisi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. İ.Ü. Yayın No: 3440, O.F. Yayın No: 383, İstanbul.
- Çanakçıoğlu, H., Mol, T. (1996) Yaban Hayvanları Bilgisi. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3948, Fakülte Yayın No: 440 ISBN: 975-404-424-4 İstanbul.
- Demirsoy, A. (1992) Yaşamın Temel Kuralları Omurgalılar/Amniyota (Sürüngenler, Kuşlar, Memeliler) Cilt III Kısım II ISBN 975-7746-02-9 Ankara.
- Halfbenny, L. (1986) A Field Guide to Mammal Tracking in North America. ISBN 0-933472-98-6. Johnson Printing Company.
- Hızal, E. (2008) *Kapıdağ Yarımadası Memeli (Mammalia) Faunası*. Bartın Orman Fakültesi Dergisi. Cilt: 10, Sayı: 14, S.: 22-32 Bartın.
- Huş, S. (1963) Av Hayvanları Bilgisi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. İ.Ü. Yayın No: 1036, O.F. Yayın No: 91 Kutulmuş Matbaası, İstanbul.
- Mayer, H., Aksoy, H. (1998) Türkiye Ormanları; Wölder der Türkei. T.C. Orman Bakanlığı, Batı Karadeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü. Orman Bakanlığı Yayın No: 038, Müdürlük Yayın No: 2 ISBN: 075-7829-56-0 Bolu.
- Sözen, M. (2008) Zonguldak İli Biyoçeşitliliği. Artiodactyla: Çift Toynaklılar. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Zonguldak İl Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü. Bakanlık yayın No: 362, S.: 543-546 ISBN: 978-605-393-033-4 Ankara.
- Wilson, D.E., Reeder, D-A.M (2005) Mammal Species of World. A Taxonomic and Geographic Reference. 3rd Edition. Smitsonian Istitut,on Pres, ISBN: 0-8018-8221-4 Washington.
- Html 1 <http://www.tramem.org>